

הרב ישעיהו הילברון
כולל שע"י ישיבת יד אהרן ב"ב

כל גגות העיר*

הלכות דיורין שנו כאן ולא הלכות מחיצות שנו כאן

א.

גז' תל דר"מ כביאור לכלל שיטתו במתני'

מתני' (פ.ט.): "כל גגות העיר רשות אחת ובלבד שלא יהא גג גבוה י' או נמוך י' דברי ר"מ. וחכ"א כל אחד ואחד רשות בפני עצמו. רבי שמעון אומר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית" (רש"י: "כל גגות העיר רשות אחת: ואף על פי שדיורין חלוקין למטה לשני בני אדם, הגגות שאין תשמישן תדיר אין בהם חילוק רשות, וכלים ששבתו בגג זה מותרין להוציאם לזה. וחכ"א כל אחד רשות לעצמו: ואם לא עירבו דיורין של מטה אסור לטלטל מזה לזה. ר"ש אומר וכו': ר"ש מיקל מכולם ואמר חצירות וגגות וקרפיפות שאינן יותר מבית סאתים הואיל וכולם אין תשמישן מיוחד ותדיר רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה אפילו מחצר של רבים לחצר רבים בלא עירוב ולית ליה לר"ש עירובי חצירות אלא משום היתר כלי הבית").

והטעם שנקט ר"מ שכל גגות העיר רשות אחת, אף שכמבואר בברי' בגמ' דר"מ סבר כן נמי בכל חצירות העיר שהן רשות אחת וכן קרקפות העיר, הא . או מפני מחלוקתו עם רבנן, שסברו לגבי גגות העיר שכל אחת ואחת רשות לעצמה, כמבואר הטעם בגמ' דסברי כשם שחלוקים דיורין למטה כך חלוקים דיורים למעלה, אבל בחצרות מודים לו שהן רשות אחת. או מפני החילוק דקאמר ר"מ בסיפא של דבריו, בין גג לגג יותר מי', מה שאינו נכון בחצרות שהן לעולם כרשות אחת.

ובגמ' נתבאר טעמו של ר"מ שכל גגות העיר רשות אחת הן, שכל למעלה מי' הוי רשותא אחריתי. והכוונה בזה היא שאם היו פחות מי', הוו כדיורין שלמטה גם לדעת ר"מ, ורק משום שחלוקים למעלה מי' חלוקים הן כדיורין, ואף שבכל מקום נאמר רה"י עולה עד לרקיע, עכ"פ לעניין עירובי חצירות דין אחר אית להו לגגות מהבתים, דמפני שהן למעלה מי' הוו תשמיש בפ"ע.

(* מאמר המשך יובא אי"ה בגיליון הבא.)

וחזינן מזה שלכו"ע גגות חלוקים מחצירות משום הדיורין שלמטה, שנותנים שם של דיורין גם למעלה בגגות, ואין גגות כחצירות וקרקפות, שאינם תשמיש מיוחד (כלשון רש"י הנ"ל) והוי כרשות אחת לעולם. ואף שבפשטות נראה שגם חצירות של יחיד הוו רשויות חלוקות, כדמשמע מכמה דוכתי (למשל ע"י תוס' עו: ד"ה ובלבד), עכ"פ שם אחד להן- חצר. משא"כ גגות, דבעו להיות חלוקים בגלל הדיורים למטה, אילולי היו למעלה מי' (ונפק"מ בגוונא כשיש לכל בני הגגות סולם מביתם לשם, דחשיב כבר כפחות מי' ויל"ע).

עוד נראה מסגנון מתני' הנ"ל, שכוונת ר"מ באומרו ובלבד שלא יהיה גג גבוה י' או נמוך י' הוא לדין בגגות העיר דווקא, שכל שגגות העיר אינן שווין, בגלל שהן נפרדין בדיוריהן, והוו גם לדעתו כל אחת רשות לעצמה, וכמו שיתבאר.

ובגמ' הקשו על טעם ר"מ, שאם למעלה מי' לא משפיעים הדיורין שלמטה, למה נחלק בין גגין השווין לבין אלו שאינן שווין, ומשני אביי בשם רב יצחק בר אבדימי דאומר היה ר"מ כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף עליו, גזירה משום תל ברה"ר.

ויש לעי' האם כוונת אביי לומר דה"נ יש לגזור גזירת תל גם בב' גגין החלוקין בגובה, (וכדלעיל (פד): לעניין בני רה"ר שמשמשים בגג ברה"י ע"י שם). או דילמא דנימא דלא דמי ב' גגין לעמוד ברה"י, שנראה דומה בצורתו לעמוד ברה"ר, (ועי' בריטב"א שכתב בשם רבותיו שלמשל בבור ברה"י בודאי לא גזר ר"מ), ולא נתכוון אביי לומר אלא שר"מ חילק גם ברה"י עצמה לב' רשויות מחמת גזירה, וה"ה שגזר בכל שינוי ברה"י דדמי לב' רשויות, וכמו שגזר גם מחצר לקרפף, ה"ה נמי גזר מחצר לגג ומגג לגג כשאינן שווין, ויש כאן בסופו של דבר טעם כללי לדברי ר"מ, ולא מחמת גזירת תל ממש.

ומתברר דבר זה ממש"כ הריטב"א לדעת רש"י שבעמוד גזרינן אפי' בחצר פרטית של אדם, והלא כאמור משמע מלישנא דמתני' דלא גזרינן כן בגגות אלא מחמת שחלוקין בדיוריהן, כנ"ל, ואם כן מוכח לכאורה דהיא סברא בפני עצמה, שבזה גם ר"מ מודה לרבנן ולא מחמת גזירת תל ממש.

ולקמיה הקשו בגמרא על ר"מ, למה לא גזר מחצר לחצר דרך כותל (ומזה בעו להוכיח שאין טעמו במתני' משום גזירת תל, ומשמע קצת שלא הקשו על ר"י בר אבדימי וגזירת

תל עצמה אלא על אביי שפי' מתני' דגגות שאינן שווין מחמת הגז' בלבד, וע"כ שגדר אינה דומה ממש לתל, וכן גגות שאינן שווין וגג וחצר וכו', ועי' בריטב"א שכ"נ מדבריו בכיארור הס"ד דגמ'. ולפ"ר היה מקום לומר שכוונת הגמ' היא לכך שהחצרות עצמן מופרשות זמ"ז ע"י כותל, וה"ה אף כותל פחות מד' (ומתיישבת שאלת התוס' ד"ה מאי). אולם מלשון הגמ' "דרך כותל", משמע שהקושיא באה מחמת הכותל עצמו דדמי לתל.

ואם כן הוא, נכריח מכך (אם אינו מטעם גז' תל ממש) דלר"מ נמי חלוק גגות מפני הדיורין שלמטה מחצירות אף כשיש ביניהן גדר, ולכן בצירוף מה שאינן שווין יכולים להחשב חלוקים זמ"ז.

והיסוד בזה נראה, שגגין יתכן שאין להם שם בפ"ע מחמת הדיורין בהן עצמן שאינו תשמיש קבוע כלל ואף פחות מחצירות (וכנראה זה לשון הגמ' למעלה מי' שבהן הסיבה להחשיבן כאחת הוא מחמת שאין דרך להשתמש כ"כ למעלה מי' ועוד צ"ב), וכל שםם בא להם מכוח הדיורין שלמטה מהן, וע"כ כל חילוק רשות בהן מדגיש את החילוק של דיוריהן למטה ומחלקן זמ"ז, ולפי ר"מ דבר זה אוסר לטלטל זמ"ז, ככל ב' רשויות שברשות אחת, (לבד משהן תשמיש אחד כבור המשמשת את החצר כנ"ל).

אולם יש לפרוך זאת, דהלא לקמיה בגמ' מבואר דכו"ע אמרי גוד אסיק במחיצות ניכרות, ומשמע דקאי אמתני' דגגין שאינן מחוברים (כדפרש"י שם). וחזינן שיש להחשיב גגין שאינן מחוברים לרשות אחת, דגם ע"ז קאי מתני', ולמה לא נחשיב את המרחק והג"א כמחלק הגגות. אולם אם כוונת הגמ' היא שיש גזירת תל, כפשוטן של דברים, אתי שפיר וצ"ע.

ומה שנראה מזה שיש כאן כעין שילוב של ב' הסברות ביחד, שמצד אחד היכא שלגמרי אין שייך גזירת תל, כבמחיצה בין גגין, לא אסר ר"מ. אולם, היכא דדמי קצת לכך, כמו בגגין שאינן שווין, עכ"פ גזרינן כשיש סיבה לחלקם לב' רשויות מחמת חילוק הדיורין, דעכ"פ לא דמו ממש לעמוד בחצר דדמי טפי לתל שנאסר לדעת רש"י אפי' בבעלים אחד משום דדמי לב' רשויות טפי מב' גגין שאינן נאסרין אלא מחמת חילוק דיוריהן, דעכ"פ עיקר סברת ר"מ לאסור כל ב' רשויות ברשות אחת היכא ששייך מיהא לדמותן לתל, מצד שם ב' רשויות ברשות אחת

שהוא יסוד האיסור, וכזה דנים לפי העניין בדמיון לתל וכשם ב' רשויות כל דבר לפי עניינו, ועוד יל"ע.

ב.

שורש הפלוג' לעניין גוד אסיק במחיצות שאינן ניכרות הוא משום הדיורין שלמטה

ולהלן בסוגית הגמ' הובאה פלוג' בין רב לשמואל האם לפי רבנן, דאסור לטלטל מגג לגג, אמרינן גוד אסיק ושרי עכ"פ לטלטל בכל גג אם אין המחיצות ניכרות, וכגון שהן מחוברות זו לזו כדפרש"י, או דלא אמרינן גו"א כדעת רב ואסור לטלטל ד' אמות בכל גג מדין פרוץ במלואו למקום האסור לו.

והנה זה הלא ברור כשמש וא"צ לפנים כלל דלא הו"א גוד אסיק במחיצות למטה אם לא היו מגדירים את הגג כחלק מהרשות המחוצצת למטה, דמעולם לא נשמע שיעשו מחיצות המופסקות בתקרה חילוק מעליה, ואין בזה שום סברא כלל.

ואם כן פשוט דהיינו רק מפני שדיורין שלמטה קובעין שם הדיורין שלמעלה, (שזה כל הגדרת הגג כנ"ל), ורק זה הטעם לומר גוד אסיק מחמת מחיצות שכלל אינן ניכרות למעלה על הגג. וזאת חזינן מפרש"י ותוס' (צ.) דרק לרבנן פליגי, אולם לר"ש ור"מ דסברי שכל גגות העיר רשות אחת הן ליכא למימר גו"א במחיצות שאינן ניכרות לכו"ע.

ותוס' לא היה ניחא להם שיחלקו רב ושמואל רק אליבא דרבנן, דלא קי"ל כוותיהו, וכתבו דאיכא נמי נפק"מ לר"ש לעניין כלים ששבתו בבית, וכדמצינו לחלק בזה לפרש"י לעיל פ' מי שהוציאו לעניין פרוץ במלואו. ובתוס' לפנינו (ולא נזכר בתוס' הרא"ש ובתוס' ר"פ) כתבו עוד דנפק"מ לעניין גגות שהם יותר מב' סאתים, דאי לא אמר גוד אסיק אסור.

ולכא' הוא תימה, דכיון דכולן רשות אחת הן האיך נחלקן לעניין שלשמואל לא ייחשב כמוקף יותר מב"ס. והיה ניתן לומר דמשמע מזה שגם לר"מ ור"ש יש חילוק בין הגגות עצמם מפני הדיורין שלמטה כנ"ל, אלא שעכ"פ הקלו בהן לומר שרשות אחת הן, מחמת שאין תשמישן תדיר, אבל אין סברא להחמיר בהם מחמת

דבר זה ולהחשיבם כרשות אחת לעניין זה שייחשבו כיותר מב"ס שלא הוקף לדירה^א.

אולם לכאורה מהסוג' לקמן (שתוס' כתבו כמקור לדבריהם) נסתר דבר זה, כמו שתמה המהרש"א, דהלא אמרו דלרב שרי לטלטל בזה רק מחמת מחיצות חיצוניות, דסבר דחשיב כמוקף לדירה, ולשמואל לא חשיב כן ולכן אסור. ומוכח שמחיצות פנימיות בודאי לא מהני בכך לר"מ ולר"ש, דסברי שרשות אחת הן ואין כאן חילוק דיורין למעלה (דאל"כ לעולם לא היה חשוב כיותר מב' סאתים), וכמש"כ שם רש"י ותוס' וכנ"ל^ב.

אולם מה שמבואר שם לדעת שמואל שהמחיצות לא עשויות לשם הגגות ולכן אין הן מגדירות כדירה את הגג, אינו סותר הא דאמר שמואל שעכ"פ אמרינן דחילוק הדיורין שלמטה קובע שם דיורין למעלה כדי לחלקם זה מזה (לכה"פ לדעת רבנן). דעכ"פ חשיב שאת המחיצה למטה עשה שלא לשם דיורי העליונה (דהלא באמת עשאה לשם הבית ולא לשם הגג), וממילא אף שבפועל נוצר בכך חילוק בין הדיורין שב' הגגות, עכ"פ לא הוה כמוקפין לשם דירה וז"ב.

ומהמהרש"א למדנו עוד, דעכ"פ אפשר לאשכוחי נפק"מ לר"ש לעניין גג הבולט, ועפ"י מש"נ ברש"י ותוס' להלן (שם ד"ה במחיצות שאינן ניכרות), דאף זה בכלל מחיצות שאינן ניכרות דלא אמרינן בהו ג"א, ועל כן נעשה כל הגג ככרמלית, דלשמואל דאמרינן ג"א שרי לטלטולי ביה.

א). וכן נראה לפו"ר מסוגי' הירו' ריש פ' חלון לעניין הספק האם מערבים דרך לולין, שהביאו שם פלוגתא בין רב לשמואל אי שרי לטלטל יותר מב"ס. ולכאורה יסוד הדבר הוא בשאלה האם הדיורין שלמטה קובעין גם לשטח שלמעלה או לא, שמחמת כך הבינו שיש גם לערב דרך לולין, בית ועליה, ולחברם לאחד. והיינו משום שפלוג' רב ושמואל אם עכ"פ שם דיורין לגגות, אפי' לפי ר"ש שהן רשות אחת נקבע עפ"י דיורין שלמטה עי' שם (ועי' במפרשים שם ובאו"ש שהשוו את סוגי' הבבלי עם הירו', אמנם היפה עינים כאן דייק שהירושלמי לא הקשה כסוג' הבבלי צ. מרב אדרב וכו', ולכאורה אינו דיוק כ"כ בירושלמי, שדרכו לקצר הרבה בכל מקום וצל"ע).

ב). וקצת י"ל, דהלא עכ"פ אין כאן סתירה, אלא ששמואל לשיטתו שאומרים גו"א סבר שם שלתוכן עשויות, אולם אי לא נסבור שם בזה כשמואל אלא כרב, או באופן שכו"ע יודו שחשיב שהמחיצות עשויות גם למעלה, כגון דבולטין קצת (עי' ריטב"א שדן בזה), יתכן לומר דתו כו"ע יודו דאמרינן גו"א לעניין שלא יחשב מוקף יותר מב"ס כתוס' הכא, אלא שמרש"י ותוס' שם מוכח דמה שלא יהיה אם היו המחיצות למעלה על פחות מב"ס כבר לא היה חשיב כמוקף ליותר מב"ס, ואף אי לא חשובות כמוקפים לשם דירה, וע"כ דלר"מ ור"ש כלל לא אמרינן גו"א עי' היטב.

ובאמת עי' ברשב"א (בסוגי') שכתב בשם הראב"ד שבכהאי גוונא עבדינן ג"א לכו"ע ואין מתחשבים בבליטה זו, דעכ"פ ניכר כאן שזה הגג של בית זה. ובדעת התוס' י"ל דעכ"פ הבליטה מבטלת את הקשר שבין הגג לבית שמתחתיו, דמתחת לבליטה עכ"פ הגדיים בוקעים, וע"כ א"א להגדיר שיש שייכות גמורה בין הבית לגג. ותוס' לא פי' שזה דווקא לדעת רב ויתכן שכך הוא גם לדעת שמואל (וכן משמע מדלא כתבו כן כנפק"מ אף לר"ש), וכן כתב החזו"א (ס' ק"ד ס"ק ז') עי"ש שדבריו הם בכיוון שנתבאר כאן, (אולם עי' שם להלן שם סק"ח על דברי התוס' צ. ד"ה קשיא, שסתר את דבריו ונקט כדברי המהרש"א).

אולם ברשב"א (פט: ד"ה אלא לרב קשיא) כתב דדין זה תלי בפלוג' רב ושמואל עי"ש. ולדברינו י"ל, שהוא משום דלשמואל יותר נראה כסברת הראב"ד ללכת אחר עיקר שם דיריין למטה, ולקבוע את הגג כרשות אחת עמו כמו שסבר לעניין חילוק דיריין, ויצא לפי זה שחילוק דיריין נפק"מ גם לעניין ד"ת, (וגם לפי זה יתכן שאינו לפי ר"ש ור"מ, דסברי שאין נפק"מ בדיריין שלמטה ללמעלה, ולכן לא כתב כן התוס' כנפק"מ. אמנם אם חלקו לענין ב"ס אזי גם לדבריהם יש חילוק כזה ויש לעיין).

ג.

ביאור ר"ח על עשה סולם או דקה לגגו

אמר רב נחמן עשה סולם קבוע לגגו הותר בכל הגגין כולן. אמר אביי בנה עלייה על גבי ביתו ועשה לפניה דקה ארבע הותר בכל הגגין כולן. ור"ח (הובאו דבריו בחלקם בתוס' ד"ה ועשה) פי' שאם עשה סולם או דקה (דהיינו איצטבא ד') סליק נפשיה מהכא, ושרי לכל בני הגגין כשעשו עירוב בלעדיו, עי"ש היטב.

ולפ"ר דבריו תמוהין, האיך יתיר את כל הגגות כולן מדין סילוק, הלא עכ"פ הן פרוצים במלואם לגגו, שאין הפרדה ממנו לגגין (איך שלא נסביר) אלא איצטבא בעלמא (לכל היותר), שאינה כשיעור מחיצה (ואפי' לא חשיבא כגיפופי, דהלא בעו לדונה רק מדין סילוק), וכבר עמד ע"כ החזו"א (שם ס"ק יג בסוגריים), ונשאר בצע"ג עי' שם.

ונראה לבאר, דעיקר יסוד פרוץ במלואו הוא שהוא נאסר ע"י שהוא מקבל שם הרשות האסורה שלפניו, מתוך שאין חילוק ביניהם, הוא מתחלק לפי עניין

הרשויות, שכשרשות נאסרת בגלל חסרון מחיצות הלא פשוט שכל שאין מחיצות בינה לבין הרשות האסורה היא נאסרת, אולם כשהחסרון הוא חסרון עירוב, כמו בגגין, הלא עיקר שם פרוב"מ נעשה רק מתוך שאנו מחשיבים את המקום לראוי לעירוב ומצורף לכאן, והרי הוא אוסר על רשות זו מתוך כך.

וזאת חזינן לפי מה שנתבאר מגוף דברי רב, שאסר טלטול פחות מד' מחמת דהוי כפרוב"מ מחמת חסרון עירוב בין הגגין, ומחמת שלא החשיב את הדיורין שלמטה כלמעלה אף לדעת רבנן לעניין להתירן, ומשום שעכ"פ הם נראים כרשות אחת בלא עירוב הרי הן אוסרים זע"ז ולא ניתרים מחמת דיוריהן שלמטה.

אמנם מבאר ר"ח, שר"נ ואב"י אמרו שעכ"פ כל היכא שהראה עצמו כבעל גג פרטי שיש לו שימוש פרטי בגגו המיוחד לו (משא"כ כשעשה דקה לנטורי ביתא, כדברי רבא להלן בגמ'), הרי נסתלק מכלל הגגות, ושוב אין לנו לדון זאת מחמת פרוב"מ, אפילו לפי רב, דהלא עכ"פ לעניין דיורין חלוקין הן, ושפיר מהני עירובן לעצמן וגגו לעצמו.

ואל תשיבנו מחצירות הפרוב"מ זל"ז דלא שמענו שמהני בהן דקה וכדו', די"ל ששימוש חצירות מצריך הגדרה יותר חשובה, מכיוון שנעשה שם שימוש צניעות יותר מאשר בגג (שאף שיש לו שם של דיורין פרטים יותר מחצר, אפילו פרטית, מחמת הדיורין שלמטה, אבל שימוש פחות תדיר ונוח), ולכן בעי בו מחיצה או גיפופי, שיהיה כפתח ביניהם ויקבל עי"כ צורת חצר לעצמו, אבל לגג סגי בסילוק גרידא, לפי שאין בו שימוש חשוב כלל ועיקר, (וגם שיתכן שהוא מכיוון שבין כה מחולק הוא לעצמו מחמת דיורין שלמטה). עכ"פ לא הלכות מחיצה שנו כאן אלא הלכ' דיורין שנו כאן.

ד.

ביאור בעיות דרמב"ח

בעי רמי בר חמא שתי אמות בגג ושתי אמות בעמוד מהו, (רש"י - כרב סבירא ליה דאמר גג שבין הגגין אין מטלטלין בו אלא בד' דאסרי אהדדי): אמר רבה מאי קא מיבעיא ליה כרמלית ורה"י קא מיבעיא ליה (רש"י - בתמיה כלומר פשיטא דאסיר דהא גג כרמלית הוא כדאמר' אין מטלטלין בו אלא בד' ועמוד רשות היחיד):

האוצר ◆ גיליון ט"ז

ולכאורה לפי פרש"י שמענו כאן אגב אורחא דבר חדש שלא שמענו בשום מקום, שחצר הפרוב"מ לחצר אחרת ואינה מעורבת עימה חשיבא ככרמלית ואסור לטלטל ממנה לרה"י. ויש שרצו לומר שמגוף הדבר שמענו כן, דהיינו מהאיסור להוליך בה יותר מד' אמות (כלים ששבתו בבית). אולם, אין זו ראייה חלוטה, דהלא נתבאר במקום אחר שיסוד דין חצר שאינה מעורבת הוא במה שמשמש בחצר ידידה בשלו וכשמוליך יותר מד' יש לומר שחשוב כמוציא מרשותו לרשות אחרת (כדברי הרז"ה בפרק הזורק, שרשות אדם ד', ובפרט בחצר, שמצינו דין ד' לכל אחד). אמנם ר"ח פי' בצורה הפוכה את קושיית הגמ' שעמוד הוא כרמלית, דקאי בעמוד ברה"ר פחות מ', והחצר היא רה"י מה"ת, ולפי זה לא שמענו כאן מיד, עי' חזון איש (שם ס"ק טז) וצ"ע.

ובאמת עיקר לשון בעית הגמ' צ"ב, כמו שכבר העיר בתוס' רי"ד, דלמה לן לאוקמי אליבא דרב דווקא (וכהמשך לסוגי' דלעיל), דאסר לטלטל בגגין יותר מד', נוקים לן בגג יחידי אף לשמואל ונשאל האם שרי לטלטל מגג לעמוד לאכסדרה ולחורבה, כדלהלן, וצ"ע.

ולולי דבריהם יתכן שהיה ניתן לפרש אחרת את כוונת רמב"ח ורבה בקושייתו (אפי' לפרש"י), דאינה מחמת דחצר שאינה מעורבת עשאוה ככרמלית, שלא שמענו מעולם איסור לטלטל מרשות שאינה מעורבת לרה"י, אלא כל סוגי' קאי נמי לענין רשויות שאינן מעורבות, דרמב"ח מבעיא ליה האם עכ"פ עמוד זה יתבטל לגגין ויהיה דינו כמותן, ורבה תמה עליו, דכיון דמשמעות "עמוד" בכ"מ איננה דהוא שייך לאיש מסוים, אלא כסתם שם רה"י העומד ברה"ר (ועכ"פ בר תשמיש הוא לכיתוף וכדו', ועי' תורי"ד), פשיטא שיש לאסור זאת מחמת רשויות שאינן מעורבות, שאין סברא לבטל את העמוד לגמרי לגג, דאילו הגג עצמו היה מעורב היה אפשר לבטל אליו את העמוד, כדין חצר ומרפסת השנויים לעיל בפ' כיצד משתתפין, אולם כיון שהוא עצמו אסור בטלטול ואין בו תשמיש, פשיטא שאין העמוד מתבטל אליו וא"א להתירו, ואכתי אפשר היה לדון בכל הבעיות להלן גם בגג יחידי אלא אגב דהוא בעי כך המשיכו את סגנונו להלן, וצ"ע⁴.

ג). כל דברינו כאן הם להפך ממש"כ בתורי"ד שם, שכל מקום שאינו שייך לאיש מסויים אינו בר דירין להצריך עירובי חצרות, ולעיל בסוגי' דפרק כל משתתפין גבי תשמיש אוויר מוכח שיש דין ע"ח גם במקום פטור, וכמש"נ שם עי"ש וצ"ע. והנה תוס' על אתר (ד"ה כרמלית) כתבו דמירי שהעמוד מופלג

אולם כאמור עם כל הקשיים שיש בסוגי' אין מנוס מלומר שזו עכ"פ שיטת רש"י, כמו שהיא מפורשת גם בדבריו בע"ב, ועי' שם (ד"ה ושמואל אליבא דרבנן) שכתב שעכ"פ בחצר שאינה מעורבת רשאי לטלטל כלים ששבתו בבית אף יותר מד' אמות. ובאמת שצריך ביאור דבר זה, מאי נפק"מ בין חצר שא"מ לחצר הפרוב"מ, לבד אי נאמר שמכוח מה שאסרו לטלטל יותר מד' בחצר הפרוב"מ ממילא החשבנוה מעתה ואילך ככרמלית, וצ"ע. וידידי ר"ל שהוא מחמת שחשיבא חצר כזו כמי שאין לה מחיצה רביעית, מכוח מה שהיא פרוב"מ למקום האסור, וממילא חשובה ככרמלית, ודברים נאים הן ויש לעי' בדבר.

ולהלן שם, ורמי בר חמא אגב חורפיה לא עיין בה, אלא הכי קמיבעיא ליה, ב' אמות בגג וב' אמות באכסדרה מהו, מי אמרינן כיון דלא האי חזי לדירה ולא האי חזי לדירה חזא רשותא היא, או דילמא כיון דמגג לגג אסיר מגג לאכסדרה נמי אסיר. בעי רב ביבי בר אביי ב' אמות בגג וב' אמות בחורבה מהו. אמר רב כהנא לאו היינו דרמי בר חמא. אמר רב ביבי בר אביי וכי מאחר אתאי ונצאי, אכסדרה לא חזיא לדירה וחורבה חזיא לדירה, וכי מאחר דחזיא לדירה מאי קמיבעיא ליה. אם תימצי לומר קאמר, אם תימצי לומר אכסדרה לא חזיא לדירה חורבה חזיא לדירה, או דילמא השתא מיהא לית בה דירין תיקו.

ועיקר ביאור הסוגי' האם להשוות אכסדרה וחורבה לגג וחצר, דשרי לרבנן כדלקמן (צא:), או דילמא דמו לגג וגג, שאסור לדידם, דיותר חלוק גג מגג בגלל דירים שלמטה, וה"נ (גג) אכסדרה נמי יש שם דירין של צניעות יותר מחצר, או דילמא דאין כ"כ שם דירין באכסדרה שאין לה דירין למטה. ואת"ל דשרי באכסדרה כחצר, מה יהיה הדין בחורבה, שהיא דומה יותר לבית וחזי בתיקון קצת, אמנם אין בה דירין כבבית, ואפשר שאפי' לא חשיבה כגג שמעל בית ושרי כבחצר, (ועי' עוד בתורי"ד שמבאר יפה סוגי' הזו, ואי"ה נבאר בסימן הבא באופן אחר את עיקר יסוד דין גג).

ושמעתי מידידי החו"ב ר' משה בנישו הי"ו להעיר, דהלא חורבה לדעת התוס' לעיל (פה. ד"ה שני בתים), שרי לגמרי בטלטול מהחצר, שאינה אוסרת וממילא גם לא נאסרת בטלטול אליה עי"ש. ואפשר דצ"ל דהכא מיירי בחורבה, שכן

ד', דאל"כ חשיב כפרוב"מ לגג האסור, ומתוך כך שרי גם לטלטל בו בפחות מד'. ולפ"ד יש לדון דיהיה שרי בזה מצד תשמיש אויר לרב שם עי'.

משתמשים בה בדוחק ולא הוו כדירה בלא בעלים דמיירי בה התם, או שהיא סמוכה לבית, שכתבו התוס' שם דאין דינה כחורבה, (וע' חזון איש שם ס"ק ט"ז תו"ד) וצ"ע.

ולפו"ר נראה שיש לחלק שאמנם שרי לטלטל מחצר לחורבה, כיון שלגבי חצר חורבה אינה כדיורין כלל, והוי גם היא עצמה כעין חצר שאין לה בעלים, ולכן לא חשיבה כבית, לא לענין להניח גבה את העירוב ולא לאסור בחצר, אולם כלפי בית אחר נראה שעכ"פ הוי כמבית לבית, דמעולם לא נתיר לטלטל מבית לחורבה, וע"כ גם דנו הכא בגמ' לענין גג לחורבה מחמת הדיורין שלמטה. שוב הראני ידידי הנ"ל שתוס' שם איירי בטלטול מבית לחורבה וא"כ הדק"ל, וצ"ע.

ה.

יסוד החילוק בין כלים ששבתו בבית לחצר

הנה בעיקר החילוק שבין כלים ששבתו בבית לכלים ששבתו בחצר יש לחקור האם היסוד הוא שכלים ששבתו בבית אסורים או שכלים ששבתו בחצר מותרים. והיינו שיש לחקור, האם למאי דקי"ל כר"ש, גגות חצירות וקרקפות כולהו כרשות אחת הן מצד עצמן, אלא שלענין כלים ששבתו בבית אין הם כרשות אחת, או דילמא גם לדידיה אין הם כרשות אחת, (וה"נ גגין וכו' לר"מ), אלא שלענין מה ששבת בתוכן הן מותרים כדין רשות אחת.

ונפק"מ מזה לענין טלטול תינוקות, שלא שייך בהן שביתה (שעכ"פ כשנדים בעצמם ממקום למקום ברור דלא שייך בהן שביתה), דאי בעי להתיר לר"ש מחמת שביתה בחצר, הלא בהן לא שייך בהן שביתה, אולם אי לא בעי אלא לאסור למה שקנה שביתה בבית, יש להתיר לטלטלן בחצירות בלא עירוב..

ולכא' יש לדקדק מכך דרק ר"ש אמר את החילוק למרות שלכאורה אף ר"מ סברו, שמעיקר דינא הוי כרשות אחת כסתם לשון דר"מ לענין גגין וכו'. וכן משמע קצת מלשון הרמב"ם (פ"ג מעירובין הי"ח) שכתב - כל גגות העיר וכו', כולן רשות אחת הן ומטלטלין בכולן בלא עירוב כלם ששבתו בתוכן וכו': ומשמע שמצד

עצמם הם רשות אחת וע"כ דינם שמתלטלין בתוכן בלא עירוב כלים ששבתו בתוכן.

ויתכן שנחלקו בזה המפרשים בסוגי' (פט:), דעל מה שאמר ר"נ דעשה סולם לגגו הותר בכל הגגין. פרש"י - אפי' לרבנן דכיון דאינהו לא עבידי סולם סלקי נפשיהו ואחליניהו לגביה: ובריטב"א דן דלא כדמשמע ליה מרש"י, דאף לר"ש איכא נפק"מ לעניין כלים ששבתו בבית דשרי בעבד סולם לגגו עי' שם.

ויש לומר דתלוי בזה, דאי נימא דלר"ש גם הגגין חלוקין מצ"ע, יש ללמוד שגם לדידיה איכא מחילה מדלא עבדי סולם, ורק שאין לו נפק"מ אלא לעניין כלים ששבתו בבית, אבל אם מצ"ע רשות אחת הן, לא יהני ביה מחילה, מכיוון שלא שייך כלל למחול על רשות אחת דאין בה חילוק כלל, ולכן פרש"י לרבנן, והנפק"מ כנ"ל דלפרש"י שרי בכל שלא שבת לא בחצר ולא בבית, ולריטב"א אסור, עי' בזה.

והנה בתוס' (צ. ד"ה הכא) כתבו: ול"א גו"א לר"מ בגגין הרבה אלא במחיצות חיצוניות כיון דכולן כרשות אחת הן אע"ג דלעניין כלים ששבתו בבית אינו רשות אחת ואמרינן גו"א לשמואל עכ"ל. ומשמעות לשון התוס' שכלל לא אמרינן לר"מ גו"א, מכיוון שלדידו יש שם רשות אחת לכל הגגין, ול"א אפי' לעניין כלים ששבתו בבית דשרי לשמואל מחמת גו"א לטלטל בכל הגג מחמת גו"א במחיצות שאינן ניכרות, לעניין זה שיהיה חשוב כפחות מב"ס, דעכ"פ ל"מ לחלק לעניין יותר מב"ס לעניין זה בין כלים ששבתו בתוך הבית לכלים ששבתו בחצר.

ואם כן הוא, שמעינן מזה עכ"פ לעניין נדון דידן, שלר"ש עיקר היחוס של גגות וכו', הוא לדונן כרשות אחת, אלא שלגבי כלים ששבתו בבית אסרינן, ונמצא שהיכא של"ש שביטה כלל, כגון בקטנים, שרי להוליכם בחצר שא"מ אף שלא שבתו בתוכה מבעוד יום, (ומדברי הב"מ ס' שמת כנראה יש לשמוע להתר עי"ש).

אלא שיש מקום לדון בזה מדברי התוס' (צא. ד"ה ושמואל), דכתבו דאסור להביא מים שקלט מגגו של חבירו בשבת לביתו עי"ש. ולכא' יש לעי', הא לא שבתו בביה"ש בגג חבירו ולמה ייאסר להוציאם משם לביתו. וכבר הוכיח מכאן החזון איש (קד, כה) דאין הדבר נקבע עפ"י ביה"ש, אולם טעמא בעי אמאי הוא כן, דיתכן דסתם הוא כך שכל דבר שלא היה כלל בעולם בביה"ש יכול להקבע שבידתו גם

בשבת, (כלעניין תחומין שמצינו כן, עי' בדף מה. תוס' סד"ה ליקנו וצ"ת שם). או דנימא דמכאן ראייה דאין השביתה בבית גורמת האיסור, אלא השביתה בחצר גורמת ההיתר, ולכן כל שלא שבת בשום מקום נאסר וצ"ע.

